

* **Nov volilni red za goriški deželni zbor** — sankcijoniran. Novi volilni red za goriški deželni zbor je dobil najvišjo sankcijo. Po novem volilnem redu bo deželni zbor štel 30 poslancev (doslej jih je bilo 22), in sicer: kneza nadškofa goriškega kakor virilista, 6 poslancev veleposestva, 5 poslancev mest in trgov, 2 trgovske in obrtne zbornice, 10 kmečkih občin in 6 poslancev splošne volilne kurije. Število poslancev se je povišalo za 8, ali razmerje med Slovenci in Italijani je ostalo neizpremenjeno, akoravno tvorijo Slovenci dvetretjinsko večino v deželi. Temu so krivi sami klerikalni slovenski deželni poslanci, v prvi vrsti dr. Gregorčič, namestnik deželnega glavarja.

* **Utrjenje Trsta.** Odkar se Italija tako pridno oborožuje, zlasti pa povečuje in obnavlja svojo mornarico ter gradi trdnjave ob avstrijski meji, so začeli tudi Avstrijci nekoliko pomisljati, ali bi ne bilo dobro, ako bi se tudi mi nekoliko bolj pobrigali za varnost svojih mej proti Italiji. Zlasti o utrditvi Trsta se je pisalo že mnogo. Sedaj priporoča neki dr. Nord načrt, ki ga je sestavil že pred več nego 30 leti general pl. Herman. Temu se ni posrečilo, prepričati avstrijskih vojaških krogov o ugodnosti svojega načrta; pač pa so se ga polastili Francozi in Angleži in so po njem zatrdili več svojih pristanišč. Ta načrt obstoji v tem, da bi se sezidale nad Punto Tranco pri Gradežu in nad Koprom v Istri, ob kateri črti je morje široko komaj 18 km, trdnjave, in sicer dve na širokem morju na umetnih otokih, na vsaki strani na bregu pa po ena. Te trdnjave bi obvladale vso črto in bi zabranile tuji mornarici vhod v tržaški zaliv. Ta način utrditve bi ne bil predrag, ker je morje v tržaškem zalivu jako plitvo.

* **O jugoslovanskem ministru** piše „Pokret“ v dopisu z Dunaja: „Vprašanje o jugoslovanskem ministru je še vedno predmet javnih razprav; pa tudi za kulisami je aktualno. Vlada menda manevrirati, da bi sedež jugoslovanskega ministra prodala jugoslovanskim poslancem čim nujdražje. Pojav jugoslovanskega ministrstva je delo onih poslanskih krogov, ki se niso strinjali s politiko reške resolucije za Litavo in ki se istovetijo s krščansko-socialno veliko avstrijsko mislijo. Zato so za jugoslovansko ministrstvo v prvi vrsti klerikalni Slovenci, dalje krščanski socialci in vlada. Vsi so v tem edini, da treba postaviti ne samo proti Madjarom, ampak tudi proti Hrvatom po jugoslovanskem ministrstvu spojeno skupino slovenskih in hrvaških dežel. Kakor ima Hrvaška in Slavonija svojega ministra v Budimpešti, naj imajo slovenske dežele in Dalmacija svojega ministra na Dunaju.“ — „Pokretov“ dopis priznava sicer, da bi imelo to ministrstvo velik praktični pomen, boji se pa, da bi avstrijska vlada mogla reči Slovincem in Hrvatom: Čemu težite za Litavo? Saj imate svojega jugoslovanskega ministra na Dunaju. „Pokret“ se boji tudi, da se bo med Slovenci in Hrvati v Istri in Dalmaciji organizirala krščansko socialna stranka. Vlada zasleduje pri tem namen, da bi obrnila Dalmatince od politike novega kurza na Hrvaškem ter onemogočila priključenje Dalmacije h Hrvaški. — Tako „Pokret“. — Kakor poročajo z Dunaja, se protivi ustanovitvi jugoslovanskega ministrstva najbolj dr. Šusteršič, in sicer zato, ker on ne pride v poštev. Lep slovenski politik!

* **Vprašanje o ureditvi deželnih financ** je na dnevnem redu. Te dni je vlada razposlala deželnim odborom dnevni red ankete, ki jo sklicuje koncem t. m. na Dunaj. K dnevnemu redu je priložena pola s 47 vprašanji, ki se nanašajo: 1. na slabo stanje deželnih financ, 2. na izboljšanje deželnih financ in 3. na obnovitev finančnega načrta za l. 1909. V vprašalni poli podaje vlada anketi celo vrsto predlogov v preudarek in v pretres. Med drugim namigava vlada o možnosti znižanje doklad za ljudske šole, kar to nekoliko karakterizira vladne predloge o tem vprašanju. Anketa se snide 30. t. m. in bo trajala 8. do 14. dni. Predsedoval ji bo sekcijški šef dr. B. Mayer.

* **Češka socialna demokratska stranka** je imela 1. t. m. v Přivozu tabor z dnevnim redom: Češki otrok v češko šolo. Glavni govornik je bil soc. dem. poslanec Prokeš. Sprejeta je bila resolucija, v kateri se odločno zahteva, naj češki starši pošiljajo svoje otroke v češko šolo. Dne 8. t. m. so bili tabori v Vitkovicah in v Frydku z istim dnevnim redom. Inicijativo k tem taborom so dali soc. demokrati. Vso narodno agitacijo na severnem Moravskem, kjer je mnogo rudnikov in tvornic, vodijo v prvi vrsti soc. demokrati.

* **Kongres „Svobodne Misli“**, ki se je pričel v Pragi dne 5. t. m., se je vršil po naznanjenem vzporedu. Dr. Spieer iz Zagreba je govoril o Rimanjih, rekoč, da je rimanjski pojav eden najznačilnejših nove dobe v boju proti Rimu. Govoril je tudi Slovenec Lotrič in pesnik Aškerc, ta o kulturnem gibanju Slovencev. Zastopani so na kongresu: Čehi, Nemci iz Avstrije in Nemčije, Francozi, Slovenci, Nizozemci, Poljaki, Hrvati, Rusi, Madjari, Angleži, Španci, Portugalski in še drugi. — Pri otvoritvi je bilo okolo 3000 udeležencev. Delegati so pozdravili kongres vsak v svojem jeziku.

* **Irredenta.** Avstrijski politiki so se v zadnjih mesecih dvakrat prav globoko oddahnili. Bilo je to prvič, ko je naš zunanji minister baron Aehrenthal obiskal italijanskega ministra za zunanje zadeve, Tittonija, in drugič, ko je Tittoni vrnil Aehrenthalu obisk. Vse si je oddahnulo olajšano, češ, sedaj so naše razmere z Italijo urejene, sedaj se ni več bati vojske žujo. Zlasti irredentistom so baje sedaj zamašena usta, sploh je irredenta mrtva, se je glasilo. No, po velikem veselju je prišlo zopet trezno spoznanje, in marsikdo se je zopet domislil one stare resnice, da se prijateljstva med narodi ne sklepajo v sejah kakih diplomatov, marveč zunaj, v širokem toku narodnega življenja. Oglasil se je tudi stari avstrijski politik, bivši minister in osebni prijatelj cesarjev, baron Chlumecky. V zadnji „Oesterr. Rundschau“ razmotriva vprašanje, ali je irredentizem res mrtev, ter prihaja do zaključka, da irredentizma v italijanskem narodu v Avstriji in Italiji sestanka ministrov nista spravila v grob, da še živi in — dela! Razložek med prej in sedaj je le ta, da ga sedanja italijanska vlada ne podpira tako očitno, kakor prejšnja ministrstva. Irredentizem bo živel, dokler ga ne stisne za grlo močna avstrijska roka vsaj pri nas.

Vestnik.

Podoba Vekoslava Strmška, ki jo prijavljamo v današnji številki, je posneta po manjši fotografiji, ki je bila napravljena par tednov pred Strmškovo smrtjo. Zato se pozna Strmšku bolezen na obrazu. Umrli je za želodčnim rakom. Če si kdo želi odtiska te podobe (na kartonu), naj to naznani „Učiteljski tiskarni.“

Lepo poročilo o letošnji glavni skupščini „Zaveze“ objavlja „Vestnik ústředního spolku jednot učitelých na Moravě“ in hrvaški „Napredak“. Prvo je spisal tov. moravski učitelj M. Hajný, drugo pa hrvaški tov. Davorin Trstenjak.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: tov. J. Exel, nadučitelj v Vojniku 5 K, ker se ni mogel udeležiti Strmškovega pogreba; g. Davorin Rovšek, fotograf in lastnik kinematografa na Turjaškem trgu v Ljubljani, 20 K. Pri tej priliki g. Rovška p. u. učiteljsstvu prav toplo priporočamo, da poseča v prvi vrsti njegov kinematograf, ker je g. Rovšek domačin, in naroden mož. Svoji k svojim!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. J. Exel iz Vojnika.

Naroden škandal. Za vadniškega učitelja na c. kr. učiteljsku v Mariboru je imenovan nemški nacionalec učitelj Herbst. Slovenske kompetente so prezrli. Za službo se je potezal n. pr. tov. L. Černež, odličen slovenski učitelj in pisatelj ki je doslej eno leto že poučeval na isti vadnici, in vrli učitelj, tov. Ant. Pesek, ki ga odlikuje temeljita strokovna in splošna izobrazba. Propadla sta oba, ker vladajo dandanes v našem šolstvu turške razmere. Škandal!

Nagrobni spomenik. Dne 25. avgusta t. l. se je odkrilo v Čadramu nagrobni spomenik g. nadučitelju Bogomiru Malenšku, ki je deloval v tem kraju dolgo dobo 37 let. — Preteklo je celih 8 let po smrti tega zaslužnega nadučitelja, a nihče se ni dobil med tem časom, da bi začel z nabiranjem darov za spominsko ploščo učitelju — trpinu, ki je žrtvoval vse svoje življenje v blagor mladini in s tem v korist in prosep kraja Čadrama. — Šele drugi naslednik nadučit. Malenška, tov. nadučit. Anton Brušen, je pokazal, kako se naj čislajo odlični šolniki in kako naj čislajo učitelji tudi sami sebe. Začetkom tekočega leta je sklenilo konjiško učit. društvo na njegov predlog postaviti nagrobni spomenik nekdanjemu nadučit. ča-